

בס"ד. שיחת יום א' דחג השבועות, ה'תשי"א.

— לאחר תפלת מנחה —

בלתי מוגה

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר: אודות הצמח-צדק שביום ראשון דחג השבועות הי' אצלו "א נגלה טיש"².

— הסדר הי' שהרבנים ומורי-הוראה שלא היו יכולים להשאיר את קהילותיהם לחג הפסח או לחג הסוכות, בגלל ריבוי השאלות כו', היו רגילים לבוא לליובאוויטש לחג השבועות. בעת הסעודה החלבית היו הרבנים מציעים בפני הצ"צ שאלותיהם בעניני הלכה, ובמשך חמישים רגעים הי' הצ"צ משיב על כל שאלותיהם.

ובכדי לקיים ("אָנאַהאַלטן") מנהג זה — ברצוני לומר איזה ענין בנגלה דתורה.

ב. בנוגע לסדר נתינת תורה שבכתב — יש פלוגתא במסכת גיטיין³ אם "תורה מגילה מגילה ניתנה", "כשנאמרה פרשה למשה הי' כותבה, ולבסוף מ' שנה, כשנגמרו כל הפרשיות, חיברן בגידין ותפרן"⁴, או ש"תורה חתומה ניתנה", "גמורה ומסויימה ושלמה", ו"לא נכתבה עד סוף מ', לאחר שנאמרו כל הפרשיות כולן, והנאמרות לו בשנה ראשונה ושני", היו סדורות לו על פה עד שכתבן"⁵.

אמנם, בנוגע לעשרת-הדברות שנאמרו במעמד הר סיני — כיון שהלוחות שעליהם נכתבו עשה"ד לא ניתנו למשה אלא לסוף ארבעים יום, נמצא, שבמעמד הר סיני היו עשה"ד בגדר של תורה שבעל-פה.

ג. והנה, בנוגע לאופן לימוד תורה שבע"פ — מביא רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה⁶ שמצינו פלוגתא בפוסקים אם עיקר החיוב הוא לידע פסקי ההלכות עצמם, אפילו ללא טעמים, או שהחיוב הוא לידע גם טעמי ההלכות, לסבור ולפלפל בהם:

(1) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' רה.
 (2) כלומר, שהי' מדבר בהסעודה ענינים
 (3) ס, א.
 (4) פרש"י שם.
 (5) רפ"ב בקו"א.
 בנגלה דתורה (המור"2).

דעת הרא"ש⁶ — שהחיוב הוא לידע גם טעמי ההלכות, לסבור ולפלפל בהם, ועד כדי כך נוגע לימוד טעמי ההלכות, שלולי זאת אי-אפשר לפסוק הלכות, כמאמר חז"ל⁷ שה"מורין הלכה מתוך משנתן" (משנה לבדה, פסקי הלכות ללא טעמים) נקראים "מבלי עולם", "דכיון דאין יודעין טעמי המשנה פעמים גורמין שמדמין לה דבר שאינו דומה"⁸. אבל לדעת הרמב"ם — עיקר החיוב הוא לידע פסקי ההלכות, אפילו ללא טעמים, כדמוכח מזה ש"חיבר ספרו משנה תורה בלי נתינת טעמים להלכות כלל, ועשאו להורות מתוכו לבדו, כמ"ש בהקדמתו שם שלא יצטרך אדם לחיבור אחר בעולם כו' שאדם קורא בתורה שבכתב תחלה ואח"כ כו"⁹ [ומטעם זה כותב בהקדמתו לחיבורו¹⁰ "כל המצוות שניתנו לו למשה בפירושן ניתנו, שנאמר¹¹ ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה, תורה זו תורה שבכתב והמצוה זו פירושה" — שזוהי דרשת חז"ל במסכת ברכות¹², אלא, שהרמב"ם השמיט סיום הדרשה על סיפי' דקרא: ("אשר כתבתי) להורותם זה גמרא" ("סברת טעמי המשניות שממנו יוצאה הוראה"¹³), כיון שעיקר החיוב הוא לידע פסקי ההלכות, אפילו ללא טעמים, ע"י לימוד המשנה לבד, "והמצוה זו משנה"¹⁴], והטעם שה"מורין הלכה מתוך משנתן" הם "מבלי עולם", הוא, מפני ש"יש משניות הרבה דאמרינן הא מני פלוני הוא ויחידאה היא ולית הלכתא כוותי"¹⁵, וטעם זה אינו שייך בנוגע לחיבורו של הרמב"ם, "שחיברו מתוך מסקנת התלמוד"¹⁶.

ד. החילוק בין שני האופנים הנ"ל בלימוד תושבע"פ מתבטא גם בהחילוק שבין תלמוד בבלי לתלמוד ירושלמי — שתלמוד בבלי עיקרו הפלפול בקושיות ופירוקים בעומק הסברות וטעמי ההלכות, משא"כ תלמוד ירושלמי עיקרו הלכות פסוקות.

ומזה מובן שיש מעלה בלימוד הלכות פסוקות לגבי לימוד טעמי ההלכות והפלפול בעומק הסברות — כידוע¹⁷ גודל מעלת לימוד תלמוד ירושלמי לגבי תלמוד בבלי.

הדברות, תורה זה מקרא, והמצוה זו משנה כו"⁶.

6) בתשובה כלל לא ס"ט.

13) פרש"י שם.

7) סוטה כב, א.

14) ראה שערי אורה שער החנוכה ד"ה

8) פרש"י שם.

בכ"ה בכסלו פנ"ד ואילך. המשך תרס"ו ע' צ

9) קו"א שם.

ואילך. סה"מ תש"ח ס"ע 121 ואילך. וראה

10) וראה גם בהקדמתו לפירוש המשניות.

גם ד"ה אלפיים שנה דיום ב' דחה"ש פ"ד

11) משפטים כד, יב.

(לקמן ע' 138 ואילך).

12) ה, א. ושם: "לוחות אלו עשרת

ויש להוסיף ולהעיר מהמבואר בהמשך תרס"ו¹⁵ שבלמוד הטעמים והסברות גופא יש ב' אופנים: אופן הא' — שמתייגע בעיון רב לידע ולהשיג הטעם והסברא מצד עצמה, ואופן הב' — שהוא טוב יותר ומגיע למעלה יותר — שעיקר היגיעה והעיון היא לא רק לידע ולהשיג השכל, אלא שפסק ההלכה יהי' מכוון לאמיתת רצון העליון, שלימוד זה הוא מתוך יראה וקבלת עול דוקא, ועי"ז מכוין לאמיתתה של תורה.

ומכל זה מובן גודל העילוי דלימוד וידיעת הלכות פסוקות (שיטת הרמב"ם) — שזהו הלימוד מתוך קבלת עול לידע אמיתית רצון העליון שבהלכות התורה.

ה. ע"פ האמור לעיל יש לבאר מ"ש בגמרא¹⁶ ש"רב יוסף ביומא דעצרתא אמר . . אי לאו האי יומא דקא גרים כו" — שרב יוסף דוקא מדגיש המעלה המיוחדת של "האי יומא" דמתן-תורה:

איתא בגמרא¹⁷ ש"רב יוסף סיני" (ש"מ שניות וברייתות סדורות לו כנתינתן מהר סיני¹⁸), ו"רבה עוקר הרים" ("חריף ומפולפל בתורה"¹⁸), כלומר, מעלתו של רבה היא בחריפות ופולפול, ואילו מעלתו של רב יוסף היא בידיעת ההלכות.

וכיון שעיקר מעלתו של רב יוסף היא (לא בהפולפול בטעמי ההלכות, אלא) בידיעת ההלכות עצמם, לכן מדגיש רב יוסף את מעלת היום דמ"ת, "האי יומא" דייקא, שביום זה נאמרו עשה"ד בלבד, שהם דברים פשוטים¹⁹, גם מפני היותם הלכות ללא טעמים [שהרי כל עניני התורה, כולל גם הטעמים על פרטי הענינים דעשה"ד, למד משה מהקב"ה במשך הארבעים יום, ואילו ב"האי יומא" נאמרו רק עשה"ד, הלכות ללא טעמים]²⁰, שזוהי מעלתו של רב יוסף, "סיני", ידיעת ההלכות.

הוצרך להיות ה"רעש" ד"קולות וברקים" בעת אמירת עשה"ד שאינם אלא דברים פשוטים.

20 מלבד הדיבור דשבת, שבו נאמר גם טעם (בקיזור עכ"פ) — "כי ששת ימים וגו'" (יתרו כ, יא).

15 ע' תו ואילך.

16 פסחים סח, ב.

17 ברכות והוריות בסופן.

18 פרש"י הוריות שם.

19 כהקושיא שהובאה בדרושי חסידות

לקו"ת במדבר יב, ג, טו, סע"ג. ובכ"מ) למה